

Sygn. akt III AUa 1228/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja
Sędziowie:	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.) SA Małgorzata Pasek
Protokolant: protokolant sądowy Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 27 kwietnia 2017 r. w Lublinie

sprawy K. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o umorzenie składek

na skutek apelacji K. D.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 9 sierpnia 2016 r. sygn. akt VII U 1924/15

I. uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. i przekazuje sprawę temu organowi do ponownego rozpoznania;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. na rzecz K. D. kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Elżbieta Czaja Małgorzata Pasek

III AUa 1228/16

UZASADNIENIE

Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 10 września 2015 r. odmówił K. D. umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, wskazując że w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji o ustaleniu warunków umorzenia nie opłaciła kosztów egzekucyjnych

naliczonych przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w C., a tym samym nie spełniła warunków określonych w decyzji z dnia 12.05.2014 r.

Sąd Okręgowy w Lubinie wyrokiem z dnia 9 sierpnia 2016 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że K. D. w dniu 6 marca 2014 r. złożyła wniosek o umorzenie, na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012 roku o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 roku, poz. 1551), nieopłaconych należności na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe w całości za okres objęty ustawą. Decyzją z dnia 12 maja 2014 r. organ rentowy określił według stanu na dzień 20.03.2014 r. , że umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek:

- na ubezpieczenie społeczne za okres 02.2005 r. - 11.2005 r., 01.2006 r. -19.2006 r., 12.2006 r. - 02.2007 r. i 04.2007 r. w łącznej wysokości 22.111,96 zł (11.149,23 zł – tytułem składek, 10.797 zł tytułem odsetek i 165,73 – tytułem opłaty dodatkowej);

- na ubezpieczenie zdrowotne za okres 02.2005 r.-04.2005 r., 06.2005 r. - 09.2005 r., 11.2005 r., 01.2006 r. - 02.2006 r., 07.2006 r.-09.2006 r. i 02.2007 r. w łącznej wysokości 4.289,04 zł (2158,04 zł - składki, 2.131 zł odsetki).

W pkt II decyzji wskazano, że warunkiem umorzenia w/w należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu. Należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999 r. nieobjęte postępowaniem o umorzenie należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wpłaty włącznie..

Warunkiem umorzenia należności na podstawie „ustawy abolicyjnej” jest opłacenie należności, które podlegają spłacie wraz z odsetkami należnymi do dnia wpłaty włącznie w terminie 12 miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia lub opłacenie ich w ramach układu ratalnego zawartego w terminie 12 miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia. Decyzja powyższa doręczona została K. D. w dniu 14 maja 2014 r. i stała się prawomocna.

W dniu 9 września 2014 r. pomiędzy K. D. a ZUS O/B. zawarta została umowa nr (...) r o rozłożenie na raty należności z tytułu składek obejmująca składki w łącznej wysokości 36.602,28 zł, w tym z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne za okres 01.2003 r.-08.2004 r., 09.2004 r.-02.2006 r., 04.2010-05.2011, 09.2011, 10.2011,12.2011-01.2013,03.2013-06.2013 r. , (składki, odsetki, opłata dodatkowa i koszty upomnienia), na ubezpieczenie zdrowotne za okres 12.2005 r., 05.2010 r. . 07.2010 r. - 05.2011 r., 08.2011-09.2011, 10.2011.,012012-012013.,05.2013-06.2013 r. (składki, odsetki, opłata dodatkowa i koszty upomnienia), Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres 10.2010-05.2011., 10.2011., 01.2012-01.2013 r. Należności z tytułu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych rozłożone zostały na 48 rat (termin płatności ostatniej raty 16.08.2018 r.), zaś Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych świadczeń pracowniczych – 5 rat (termin płatności ostatniej raty 15.01.2015 r.)

Pismem z dnia 24.11.2014 r. K. D. została poinformowana, że warunkiem umorzenia należności na podstawie ustawy abolicyjnej jest również uregulowanie kosztów egzekucyjnych naliczonych przez naczelnika US lub Komornika Sądowego, termin opłacenia niepodlegających umorzeniu kosztów egzekucyjnych upłynie po 12 miesiącach od dnia uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia tj. do dnia 15.6.2015 r. Nieuregulowanie kosztów egzekucyjnych w w/w terminie niezależnie od faktu rozłożenia na raty innych niepodlegających umorzeniu należności, stanowić będzie przesłankę wydania decyzji o odmowie umorzenia należności na podstawie przepisów ustawy abolicyjnej. / akta ZUS/.

Na dzień 15 czerwca 2015 r. K. D. nie opłaciła nie niepodlegających umorzeniu kosztów egzekucyjnych i z tego powodu organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

W ocenie Sądu Okręgowego spór między stronami koncentrował się wokół samej treści przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012 roku o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące

pozarolniczą działalność (Dz.U.2012.1551) , w szczególności terminu w jakim spłacone winny być należności nie podlegające umorzeniu i - co istotne w realiach niniejszej sprawy - nie objęte umową o rozłożenie na raty. Sąd Okręgowy przytoczył wprost przepisy powołanej ustawy i uznał, że z ich treści wynika, iż ustawodawca warunkuje możliwość umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne (a w konsekwencji także należnych za ten sam okres składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy oraz należnych od nich, za ten sam okres, odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego), dokonaniem spłaty należności nie podlegających umorzeniu, przy czym termin dokonania tej spłaty wprost wynika z treści art 1 ust.11 ustawy i wynosi 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia.

Termin ten określony dla wszystkich należności nie podlegających umorzeniu, doznaje modyfikacji jedynie w przypadku należności nie podlegających umorzeniu, co do których zawarta zostanie umowa o rozłożenie na raty - wówczas warunek wskazany w treści art 1 ust 10 – uznaje się za spełniony po ich opłaceniu, a więc po spłacie ostatniej przewidzianej umową raty, co jednakże nie wpływa na jego bieg co do należności nie podlegających umorzeniu i nie rozłożonych na raty.

Sąd Okręgowy zauważył, że jakkolwiek po uprawomocnieniu się decyzji określającej warunki umorzenia, pomiędzy K. D. a ZUS O/B. zawarta została umowa o rozłożeniu na raty należności nie podlegających umorzeniu na raty, to jednakże umową tą nie zostały objęte nie podlegające umorzeniu należności z tytułu kosztów egzekucyjnych.

W konsekwencji, termin spłaty w/w należności - pomimo zawartej i realizowanej przez K. D. umowy o rozłożenie na raty innych niepodlegających umorzeniu należności - wynosił 12 miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia tj. winny być spłacone do dnia 15 czerwca 2015 r. , o czym zresztą wnioskodawczyni informowana była przez organ rentowy, przy czym w ustawowym terminie K. D. należności tych nie opłaciła.

Zdaniem Sądu wnioskodawczyni nie spełniła ona warunków określonych w decyzji z dnia 12 maja 2015 r.

Od tego wyroku apelację wniosła wnioskodawczyni K. D.zaskarżając wyrok w całości. Z treści apelacji wynika, że zarzuca wyrokowi nieuwzględnienie faktu, że został zawarty układ ratalny zobowiązujący ją do spłaty należności w 48 ratach miesięcznych i termin spłaty ostatniej z nich jeszcze nie upłynął a koszty egzekucyjne nalicza się po zakończeniu postępowania. Zarówno wyrok Sądu Okręgowego jak i poprzedzająca go decyzja organu rentowego są wadliwe i konsekwencją tego stwierdzenia jest uchylenie zaskarżonego wyroku wraz z poprzedzającą go decyzją i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była prawidłowość decyzji wydanej na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r. Nr 1551). Zdaniem Sądu Apelacyjnego we wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni przepisów ustawy abolicyjnej, co skutkowało naruszeniem przepisów prawa materialnego i niewłaściwą subsumcją ustaleń faktycznych pod odpowiednie dyspozycje przepisów prawa materialnego.

Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r. Nr 1551) na wniosek osoby podlegającej w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych umarza się nieopłacone składki na te ubezpieczenia za okres od 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. oraz należne od nich odsetki za zwłokę, opłaty prolongacyjne, koszty upomnienia, opłaty dodatkowe, a także koszty egzekucyjne naliczone przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego. Wniosek taki może złożyć osoba, która przed dniem 1 września 2012 r. zakończyła prowadzenie pozarolniczej działalności i nie prowadzi jej w dniu wydania decyzji, o której mowa w ust. 8, tj. decyzji ZUS określającej warunki umorzenia (art. 1

ust. 1 pkt 1), oraz inna osoba niż wymieniona w pkt 1 (art. 1 ust. 1 pkt 2), tj. osoba nadal prowadząca działalność. W ustępie 6 art. 1 omawianej ustawy wskazano, iż umorzenie należności, o których mowa w ust. 1, skutkuje umorzeniem nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres oraz należnych od nich, za ten sam okres, odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego. Jak stanowi ustęp 7 art. 1 ustawy abolicyjnej, umorzeniu podlegają również należności, o których mowa w ust. 1 i 6, które do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zostały rozłożone na raty i nie zostały opłacone do dnia złożenia wniosku o umorzenie. Należności te podlegają wyłączeniu z umowy o rozłożeniu należności z tytułu składek na raty. Warunek, o którym mowa w ust. 10, uważa się za spełniony po opłaceniu pozostałych należności objętych umową.

Powołana ustawa wyraźnie przewiduje dwa postępowania prowadzone przez organ rentowy, kończące się wydaniem merytorycznej decyzji, a mianowicie postępowanie w sprawie określenia warunków umorzenia należności oraz postępowanie w sprawie umorzenia należności.

Przepis ustępu 8 art. 1 ustawy stanowi, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych. Odwołanie do ustępu 1 i 6 nakazuje przyjąć, że decyzja określająca warunki umorzenia ustala także: po pierwsze - kwoty nieopłaconych składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za okres od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2009 r. wraz z należnymi od nich odsetkami za zwłokę, opłatami prolongacyjnymi, kosztami upomnienia, opłatami dodatkowymi i kosztami egzekucyjnymi naliczonymi przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego, po drugie - kwoty nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres wraz z należnymi od nich odsetkami za zwłokę, opłatami prolongacyjnymi, kosztami upomnienia, opłatami dodatkowymi i kosztami egzekucyjnymi naliczonymi przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Przepis ustępu 13 art. 1 ustawy abolicyjnej stanowi natomiast, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję o:

- 1) umorzeniu należności, o których mowa w ust. 1 i 6 - po spełnieniu warunku, o którym mowa w ust. 10, z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12, lub
- 2) odmowie umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6 - w przypadku niespełnienia warunku, o którym mowa w ust. 10, z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12.

Warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6 - jak stanowi ust. 10 omawianego przepisu - jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust. 10, podlegają spłacie w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 8 (ust. 11), natomiast w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczony termin ich płatności, warunek, o którym mowa w ust. 10, uważa się za spełniony po ich opłaceniu (ust. 12).

Mając na względzie wyżej przytoczone przepisy, należy wskazać, że decyzję o umorzeniu należności wydaje się po spłacie niepodlegających umorzeniu należności, o których mowa w ust. 10, najpóźniej w terminie 12 miesięcy

od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8, bądź - w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczony termin ich płatności - po ich opłaceniu.

Z kolei decyzję o odmowie umorzenia należności wydaje się, jeśli w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8, niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust. 10, nie zostaną spłacone albo - w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczony termin ich płatności - nie zostaną one opłacone zgodnie z ustalonymi warunkami.

Analizując stan faktyczny sprawy niniejszej należy stwierdzić, że organ rentowy nieprawidłowo zastosował przepisy powołanej ustawy odnoszące się do postępowania w sprawie umorzenia należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek, wydając decyzję z dnia 20 marca 2014 roku, w której określono na dzień wydania decyzji kwoty należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i na Fundusz Pracy podlegających ewentualnemu umorzeniu pod warunkiem spłaty należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji bez wskazania konkretnych kwot podlegających spłacie. W ocenie Sądu Apelacyjnego w decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 ustawy, powinny zostać określone nie tylko kwoty należności z tytułu nieopłaconych składek i innych należności wymienionych w ust. 1 i 6, podlegające umorzeniu, ale również warunki umorzenia, co wynika wprost z literalnej wykładni omawianego przepisu. Przepis ten bowiem stanowi, że ZUS wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych. Przepis ten wyraźnie zatem wskazuje na dwa elementy składowe decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy, a mianowicie kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, oraz warunki umorzenia.

W decyzji określającej warunki umorzenia organ rentowy nie ustalił w sposób prawidłowy warunków umorzenia należności z tytułu składek wymienionych w punkcie I decyzji, gdyż nie określił kwotowo w jakiej wysokości wnioskodawczyni jest zobowiązana do uregulowania należności niepodlegających abolicji wraz z odsetkami w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszej decyzji oraz nie wskazał, że warunkiem umorzenia należności wymienionych w punkcie I jest również uregulowanie kosztów postępowania egzekucyjnego. Powyższe jest uchybieniem po stronie organu rentowego, które nie może niekorzystnie wpływać na prawa ubezpieczonego, gdyż skoro jednym z warunków umorzenia zaległości jest zapłata należności niepodlegających umorzeniu, to w decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 ustawy z 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, musi zostać wskazana ta kwota.

Należy ponadto zauważyć, że wnioskodawczyni po dniu wydania decyzji określającej warunki umorzenia zawarła układ ratalny dotyczący spłaty zadłużenia składek niepodlegających umorzeniu. Wprawdzie nie wiadomo, czy układ ratalny dotyczy wszystkich pozostałych należności składkowych, które w myśl ustawy nie podlegają umorzeniu, ponieważ organ rentowy nie raczył tego wskazać w zaskarżonej decyzji, a Sąd Okręgowy nie ustalił tej kwestii, ale zgodnie z ust. 12 art. 1 ustawy, w przypadku rozłożenia takich należności na raty, warunek uiszczenia należności niepodlegających umorzeniu uważa się za spełniony po ich opłaceniu. Ustawodawca przewidział zatem w takiej sytuacji wyjątek od zasady, że należności winny być w całości uiszczone w terminie 12 miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji ustalającej warunki umorzenia. W ocenie Sądu dotyczy to także kosztów egzekucyjnych, które uzależnione są uiszczenia należności głównej, są wobec tych należności wtórne i mogą być ustalone dopiero po uregulowaniu wymaganych należności koszty egzekucyjne powinny zostać opłacone do dnia ustalonego jako termin płatności ostatniej raty, gdyż warunek, o którym mowa w ust. 10, uważa się za spełniony po ich opłaceniu.

Z umowy ratalnej wynika wprost, że termin spłaty ostatniej raty zadłużania wnioskodawczyni z tytułu składek niepodlegających umorzeniu przypada na dzień 16 sierpnia 2018 roku, a zatem nie upłynął jeszcze termin do wydania ostatecznej decyzji w przedmiocie umorzenia składek. Sąd Okręgowy wprawdzie zauważył tę okoliczność ale nie poddał jej ocenie.

Sąd Apelacyjny uznając, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem powołanych przepisów i jest przedwczesna, na mocy powołanych przepisów oraz na podstawie art.386 § 4 oraz art.477^{14a} KPC orzekł, jak w sentencji.

Postanowienie o kosztach uzasadnia przepis art.98 § 1 KPC.